

## Przedmowa

Przedmiotem niniejszej pracy jest przedawnienie karalności i przedawnienie wykonania kary w polskim prawie karnym. Pomimo dużego teoretycznego i praktycznego znaczenia tej problematyki w polskiej doktrynie, istnieje tylko jedna monografia, autorstwa *K. Marszala*, opublikowana w 1972 r. Mimo jej wysokiego poziomu, należy uznać, że w niektórych aspektach zawarte w niej ustalenia są już częściowo zdezaktualizowane. Uregulowania dotyczące przedawnienia, a także inne, mogące mieć wpływ na niektóre aspekty tej instytucji, były zmieniane w ciągu ostatnich 40 lat. Obok cennej pracy *K. Marszala* istnieje też cały szereg opracowań w postaci studiów podejmujących różne aspekty przedawnienia. Brak jest jednak nowej monografii podejmującej problematykę przedawnienia karalności i przedawnienia wykonania kary. Niniejsza praca jest próbą odniesienia się do tej problematyki na gruncie obowiązujących przepisów.

Praca składa się ze wstępu, 13 rozdziałów i zakończenia. Rozdział I poświęcony jest rozwojowi przedawnienia karalności i przedawnienia wykonania kary w historii prawa karnego. Rozdział II podejmuje problematykę uzasadnienia istnienia instytucji w prawie karnym. Rozdział III dotyczy analizy charakteru prawnego przedawnienia. Z uwagi na istotny praktyczny aspekt nowelizacji przepisów w zakresie przedawnienia, w szczególności przedawnienia karalności, zagadnieniu zmiany normatywnej w zakresie uregulowania przedawnienia poświęcono odrębny rozdział IV. Rozdział V poświęcono charakterowi terminów przedawnienia i ich rozpiętości, a także sposobowi ich obliczania. Rozdział VI dotyczy zagadnienia ustalania początku biegu terminu. Wydłużenia terminów przedawnienia (w tym przerwy i spoczywania) dotyczy rozdział VII. Odrębny rozdział VIII poświęcono przestępstwom, które są wyłączone spod działania przedawnienia. Z uwagi na specyfikę wykonania środków karnych, zabezpieczających i stosowanych wobec nieletnich, uwagi dotyczące tej problematyki wyodrębniono w rozdział IX. Rozdział X poświęcony jest prawnym skutkom upływu terminu przedawnienia karalności i wykonania kary na gruncie prawa karnego materialnego i procesowego. Przedawnienie w prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym jest tematem rozdziału XI. Rozdział XII obejmuje krótką analizę statystyk w zakresie stosowania przepisów o przedawnieniu karalności przez sądy orzekające w I instancji w sprawach karnych w latach 2006–2010. Natomiast rozdział XIII został poświęcony przedstawieniu uregulowań w zakresie przedawnienia w prawie karnym wybranych państw europejskich.

Struktura poszczególnych rozdziałów nie jest w pełni jednolita. Jest to świadomy zabieg. W przypadku niektórych z nich materia, której są poświęcone jest bardzo rozbudowana, w wypadku innych – mniej obszerna. Przyjęty podział treści między poszczególne rozdziały jest z kolei funkcją sposobu skonstruowania samej instytucji. Spowodowało to, że niektóre rozdziały pracy są stosunkowo krótkie, inne zaś bardzo rozbudowane. Z uwagi na to, że w tych ostatnich często konieczna była szczegółowa i obszerna analiza różnych

aspektów tematu, w tym także odniesienie się do materii, która nie jest związana wprost z przedawnieniem jako takim, lecz wpływa na sposób rozumienia jego poszczególnych elementów, w celu ułatwienia Czytelnikowi odbioru pracy zdecydowałem się zamieścić w nich krótkie podsumowania, zbierające najważniejsze ustalenia poczynione w toku wywodu i wynikające z nich wnioski. W rozdziałach krótszych nie było takiej konieczności, stąd w ich wypadku końcowa część nie zawiera reasumpcji ustaleń, lecz tylko wypływające z nich wnioski. W związku z tym struktura rozdziałów jest zróżnicowana. Nie udało się też uniknąć pewnych powtórzeń. Jedno i drugie usprawiedliwiam koniecznością zapewnienia przejrzystości pracy, która z uwagi na zakres problematyki jest dość obszerna. Prezentuję też pogląd, że struktura poszczególnych rozdziałów winna być podporządkowana ich treści, a nie odwrotnie, co oznacza, że nie rozbijam rozdziałów na podrozdziały, tam gdzie treść analizowanej materii tego nie wymaga.

Wnioski końcowe nie stanowią, bo stanowić nie mogą, pełnego streszczenia pracy. Wskazują tylko na najważniejsze elementy i ustalenia, które były przedmiotem poszczególnych rozdziałów. Zdaję sobie sprawę z tego, że przyjmując taką technikę podsumowań poszczególnych rozdziałów i całości pracy narażam się na zarzut powtarzania niektórych myśli. Obawiam się jednak, że powtórzenia takie były nieuniknione, tym bardziej, że w głównym tekście pracy byłem zmuszony do szczegółowego analizowania kwestii wyjściowych, pozwalających na ustalenie punktu, z którego można rozpocząć analizę bazowego problemu. Z uwagi na wielość tych zagadnień, jak też na złożoność samej materii, praca jest sama w sobie obszerna. By ułatwić Czytelnikowi lekturę, zastosowałem dwustopniowe podsumowywanie wywodów. Tylko nieznacznie zwiększyło ono objętość pracy, a być może ułatwi jej lekturę.

Podstawowym celem tej pracy jest ocena charakteru przedawnienia w polskim prawie karnym i wykładnia odnośnych przepisów, a także ewentualne sformułowanie wniosków *de lege ferenda*. Dlatego w pracy odniosłem się do zagadnień konstrukcyjnych przedawnienia karalności i przedawnienia wykonania kary. Analiza praktyki sądów powszechnych została ograniczona do badań statystycznych o niewielkim zakresie. Wydaje się, że istnieje potrzeba dokonania szczegółowej analizy praktyki w tym zakresie, jednak będzie ona mogła być dokonana dopiero po przeprowadzeniu szczegółowych badań odnoszących się do samego kształtu instytucji. Niniejsza praca jest próbą przeprowadzenia takich właśnie badań. Analiza porównawcza przepisów w zakresie przedawnienia jest natomiast w niniejszej pracy nieco obszerniejsza, co wynika z konieczności umiejscowienia polskich regulacji na tle europejskim, a także z pożytków, jakie z takiej analizy płyną dla oceny potrzeby zmian *de lege ferenda*.

Praca odnosi się do uregulowania przedawnienia w prawie karnym, jednak konieczne było objęcie jej zakresem także uregulowań na gruncie Kodeksu wykroczeń, a także przeanalizowanie kwestii związanych z wykonywaniem środków stosowanych w sprawach nieletnich. Wynika to z istoty tych gałęzi prawa, siłą rzeczy pokrewnych prawu karnemu jako takiemu. Nie odniesiono się natomiast do przedawnienia w postępowaniach dyscyplinarnych, wychodząc z założenia, które zresztą może być kontestowane, że istota odpowiedzialności dyscyplinarnej różni ją jakościowo od karnej, a zatem problematyka przedawnienia w sprawach dyscyplinarnych do omawianej obecnie nie należy.

## Przedmowa

---

Podstawową metodą przyjętą w pracy jest metoda analizy dogmatycznej z wykorzystaniem znanych metod wykładni prawa.

Pragnę serdecznie podziękować Prof. dr hab. *Markowi Mozgawie* za wsparcie w trakcie powstania tej pracy. Pragnę też podziękować recenzentowi pracy – Prof. dr hab. *Piotrowi Kardasowi* za cenne uwagi, które wpłynęły na jej ostateczny kształt.

Lublin, styczeń 2014 r.

*Marek Kulik*